

Trávníček, František

[Předmluva]

In: Trávníček, František. *Příspěvky k nauce o českém přízvuku*.
Brno: Filosofická fakulta, 1924, pp. [3]

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126428>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Tyto příspěvky se týkají skoro veskrze přízvuku v novočeském jazyce spisovném. Vycházím v nich zpravidla ze stavu nauky o českém přízvuku, jak se jeví v pracích Králových. Král použil sice výkladů starších, zejména Gebauerových v Hist. Ml. I, 572 a násl., ale lépe je roztřídil a doplnil, zejména v části o větěném přízvuku. K nim časem přibýly znamenité výklady Brochovy ve spise *Очеркъ физиологии славянскоѣ рѣчи* (1910), 202 a násl., týkající se hlavně větne intonace. Jsou doplňkem k výkladům Královým, protože Král k větne intonaci nepřihlížel; šlo mu o český přízvuk jen potud, pokud má význam pro prosodii. Doplňkem ke Královi jsou dále Brochovy výklady o přesahování expiratorní vlny s první slabiky na druhou. Broch tu zkoumá znova jev, s kterým se obírali Gauthiot a Vendryes v MSL. XI (1900), 331 a násl. Viz Smetánkův referát a z části také kritiku v LF. 31 (1904), 422—424. Král k tomuto jevu nepřihlížel.

Cituji Krále podle znění v České prosodii, vyšlé ve Světové knihovně č. 716—719; zkratka Král. Toto znění se skoro nepochybně shoduje se zněním starším v LF. 25 (1898), 24 a násl.; zkratka Král LF.

Přízvuk, který zaznamenávám, je z mého jazykového zvyku. Shoduje se nepochybně dosti často se zvykem obecným, ale někde snad nikoli. Podle toho budou míti poznatky, k nimž dospívám, dílem platnost obecnou, dílem jen individuální. Hlavním účelem těchto příspěvků je upozorniti na některé jevy, kterých si nauka o českém přízvuku dosud nevšímala. Tu pak myslím, že i popis individuálního zvyku může tomuto účelu dobře posloužiti. A domnívám se, že tomuto účelu vyhovují také tehdy, když snad některý jev správně konstatuji, ale ne docela správně vykládám.

Přízvuk pětislabičných slov.

1. Podle Krále 216 „slova pětislabičná, jednoduchá i složená, mají zpravidla hlavní přízvuk na první, vedlejší na čtvrté slabice“: *'ne-trpělivý**, *'neobyčejný*, *'pětina_sobný*, *'červeno_bílý*, *'národopisný*, *'akademie*,

* Hlavní přízvuk označuji kolmicí nahoře před příslušnou slabikou, vedlejší pak kolmicí dole před slabikou. Nepřízvučnost neoznačuji nijak.